

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ВП НУБІП УКРАЇНИ «НІЖИНСЬКИЙ АГРОТЕХНІЧНИЙ
ІНСТИТУТ»**

**АГРАРНА НАУКА ТА ОСВІТА В
XXI СТОЛІТТІ: ПРОБЛЕМИ,
ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ-ПРАЦЬ

ВИПУСК №9

(17-18 ТРАВНЯ 2018 РОКУ М. НІЖИН)

**Ніжин
2018**

УДК 37.04

ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПРОБЛЕМА СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Марченко Д.Д.

к-т. техн. наук, доцент, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, marchenkodd@mnau.edu.ua

В статті звертається увага на проблему виявлення творчого потенціалу особистості та актуальність розроблення сучасних педагогічних технологій направлених на підтримку та розвиток задатків та здібностей в процесі профільної освіти.

Ключові слова: творчий потенціал, особистість, освіта, тестування.

Головною метою освіти на сьогоднішній день є виховання соціально-зрілої, творчої особистості готової визначитися в житті та зайняти достойне місце у суспільстві. Очевидною реальністю стає докорінна перебудова класичної освіти, яка вже не відповідає вимогам сучасності. Процеси трансформації в освіті виявляються передусім у тому, що дуже швидко прогресує тенденція розриву між системою освіти і реальними умовами життя. Система, як складова суспільства освіти, відстає від життєвих запитів, не врівноважує сподівань окремих особистостей і потреб суспільства [1].

Системам розвитку здібностей учнів в освіті на початку ХХІ століття приділялась велика увага. Детальному дослідженню та вивченню було визначено питання розвитку творчих здібностей учнів. Цікавою є теорія розвитку творчого потенціалу В.А. Роменця. У науковій праці розкриті нові погляди на творчість особистості, представлені можливі шляхи розвитку, розуміння певних проблем творчого потенціалу, співвідношення та взаємозв'язок між творчими суб'єктивними здібностями (натхненням, інтуїцією, фантазією, мисленням).

Саме у творчій діяльності, що здійснюється за ознаками вчинку, відбувається становлення особистості, розкриваються можливості активно постати перед світом. Тільки в акті творення людина отримує здатність досягнути безмежжя власного "Я" і втілити його в реальних

продуктах своєї життєтворчості [2].

Розвиток творчого потенціалу включає в себе розвиток творчого мислення, уяви, фантазії, інтуїції, а можливо, в цілому і творчої сили індивіда. За теорією розвитку особистості А.Адлера творча сила впливає на кожную грань людського досвіду: сприйняття світу, пам'ять, мислення, фантазію, мрії.

Творча сила ставить людину, на шлях самореалізації, робить її архітектором власного життя [3]. Суть творчості, за визначенням американського психолога Е.Фромма, - дивувати і пізнавати, це вміння знаходити рішення у нестандартних ситуаціях, це націленість на відкриття нового і здатності до глибокого пізнання особистого досвіду[4].

Можливо, однією із основ розвитку творчого потенціалу у структурі освіти є наявність альтернативи вибору цієї самої пізнавальної та навчальної діяльності. Питання створення системи такої освіти потребує творчого підходу. Викладач повинен визначити найбільш продуктивні форми та методи роботи з учнями. У процесі розвитку творчого потенціалу викладач обов'язково програмує діяльність, направлену на самовизначення, самореалізацію, та самовдосконалення. Учень повинен побачити кінцевий результат своєї роботи та зробити висновок сам, наскільки у нього є успіх у даній сфері або галузі. Завдання ж викладача вміло обґрунтувати висновок, допомогти учню правильно визначитись у подальшій діяльності. Секрет успішної роботи такого закладу - педагогічні технології. А основне завдання - створення системи інтелектуальної творчої діяльності вчителів і учнів[5].

Профільна освіта найповніше реалізує принцип особистісно орієнтованого навчання, що значно розширює можливості учня у створенні власної освітньої траєкторії. Загальною тенденцією розвитку профільної освіти є її орієнтація на широку диференціацію, варіативність, багатопрофільність [6]. Мета відкриття багатопрофільних навчальних закладів - необхідні умови для пробудження внутрішнього світу людини, а головні шляхи досягнення цього - праця, самостійна діяльність та творчість кожного.

Без сумніву, така система освіти повинна бути легко трансформуюча, гнучкою, готовою до вдосконалення. Вона повинна відповідати інтересам учнів давати можливість визначенню та розвитку природнього потенціалу, вільного вибору програм навчання, особистісно-зорієнтованих на профільне навчання, створення системи

безперервної освіти [3, 7], формувати в подальшому розвитку життєву компетентність особистості, готову зайняти гідне місце у суспільстві та мати в своєму потенціалі здібності та якості, які забезпечать їй відповідне майбутнє і в цій системі учитель повинен бути людиною, що супроводжує процес самопізнання і саморозвитку дитини, скеровує і динамізує його відповідно до конкретних сутнісних задатків кожної дитини [5, 8].

Головна особливість творчої особистості – потреба в творчій діяльності, що стає життєвою необхідністю.

Відомий дидакт І.Я. Лернер визначає прийоми нестандартного мислення які є процесуальними рисами творчої особистості. До цих рис належать:

- самостійне перенесення знань і вмінь в нову ситуацію;
- бачення нової функції знайомого об'єкту;
- бачення нових проблем в знайомих ситуаціях;
- бачення структури об'єкту, який досліджується;
- високий рівень уяви.

Відбір та використання діагностичних методик для оцінювання творчого потенціалу та наступного вимірювання рівня його розвитку зазвичай відповідає певному теоретичному розумінню природи та структури творчих здібностей.

Методика Пола Торенса може використовуватись в наступних цілях:

- в дослідженнях інтелектуального розвитку;
- в дослідженнях, пов'язаних з індивідуалізацією навчання;
- при оцінюванні ефективності різноманітних експериментальних програм.

Пол Торенс визначає креативність через характеристики процесу, в ході яких людина починає відчувати проблеми, дефіцит знань, помічати дисгармонію елементів оточуючого середовища, визначає ці проблеми, шукає варіанти їх рішень, висуває припущення та гіпотези, перевіряє ці гіпотези.

У відповідності з таким визначенням креативності Пол Торенс розробив творчі завдання, які відповідають моделі творчого процесу.

Кожне завдання включає в себе різноманітні види мисленевої діяльності. Умовно завдання поділяються на 2 групи: форма А – вербальні (словесні); форма Б – не вербальні (фігурні) тести.

Блок вербальних тестів А:

представлений тестами: «запитай та згадайся»,

«Удосконалення продукту» і т.д.

Стимульним матеріалом до тесту «запитай та згадайся» слугує малюнок, на якому зображений ельф, що розглядає своє відображення у ставку. Тест складається з 3 завдань. В першому треба запропонувати якомога більше запитань, в другому – якомога більше причин, і в третьому – якомога більше наслідків того, що зображено на малюнку. Цей тест розвиває вміння знаходити і вирішувати проблеми.

Тестове завдання «Удосконалення продукту» полягає в тому, що необхідно запропонувати якомога більше варіантів удосконалення будь-якого продукту.

Окрім навичок креативного мислення ці тести виявляють також вміння формулювати думки.

Серед невербальних, або фігурних тестів можна назвати тести «Кола», «Лінії» та ін.

Стимульним матеріалом до цих тестів є аркуш бумаги, на якому намальовано 20 кіл однакового діаметру, або 20 пар паралельних ліній. За певний час необхідно обмалювати ці кола або паралельні лінії так, щоб з кожного з них вийшов окремий малюнок [10, 11].

За допомогою цих завдань можна діагностувати такі параметри мислення як:

- швидкість (здатність продукувати якомога більше варіантів рішення проблеми за певний проміжок часу);

- гнучкість (здатність мислення, переключатись від однієї категорії до іншої);

- оригінальність (здатність продукувати оригінальність ідеї).

Тестові завдання П. Торенса ефективні тим, що:

- тестові завдання можуть використовуватись для діагностування майже всіх вікових категорій;

- тестові завдання легко модифікуються (наприклад, в блоці А можна використовувати будь-яку сюжетну картинку або будь-який продукт, в блоці Б – будь-яку геометричну фігуру);

- тестові завдання можуть використовуватись не тільки в якості діагностичної методики, а і в якості розвивальної.

Список використаних джерел:

1. Богоявленская Д.Б. Интеллектуальная активность как проблема творчества / Д. Б. Богоявленская. – Ростов–на–Дону, 1983. – 173 с.
2. Воронюк І.В. Психологічні особливості реалізації творчого

- потенціалу молодших школярів : автореф. дис. ... канд. псих. наук: спец. 19.00.07 / І. В. Воронюк. – Київ, 2003. – 23 с.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник / І.М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
4. Львова И. В. Психологические факторы развития креативности личности : дисс. ... канд. псих. наук : 19.00.01 / И.В. Львова . – Новосибирск, 2005. – 203 с.
5. Мартинюк І.О. Творчий потенціал і самореалізація особистості / І.О. Мартинюк // Психологія і педагогіка життєтворчості. – Київ, 1996. – 792 с.
6. Моляко В. О. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / В.О. Моляко, О. Л. Музика. – Житомир : Рута, 2006. – 320с.
7. Моляко В.О. Психологічна теорія творчості / В. О. Моляко // Обдарована дитина. – 2004. – № 6. – С. 2–9.
8. Овчинников В.Ф. Научно - технический прогресс и развитие творческого потенциала работника производства / В. Ф. Овчинников. – Л., 1974. – 279 с.
9. Попель А. А. Психологические условия развития социальной креативности студентов в процессе профессиональной подготовки : дисс. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогическая и возрастная психология» / А.А. Попель. – Нижний Новгород , 2005. – 217 с.
10. Сисоєва С.О. Творча педагогічна діяльність вчителя ознаки і методи / С.О.Сисоєва // Обдарована дитина. – 2005. – № 4. – С. 6–14.
11. Вербицький В. Проблеми творчості. Позашкільна педагогічна творчість / В. Вербицький // Рідна школа. – 1999. – №5.
12. Ляшенко Т. В об'єктиві – творча особистість/ Т. Ляшенко, Н. Ільчик, А. Кравчик// Директор школи. – 2013. – № 23. – С. 13-21.
13. Музика О. Л. Методика дослідження самооцінки творчих здібностей в учбовій діяльності/ О. Л. Музика, І. С. Загурська// Практична психологія та соціальна робота. – 2010. – № 4. – С. 38-47.

В статье обращается внимание на проблему выявления творческого потенциала личности и актуальность разработки современных педагогических технологий, направленных на поддержку и развитие задатков и способностей в процессе профильного образования.

Ключевые слова: творческий потенциал, личность, образование, тестирование.

The article draws attention to the problem of identifying the creative potential of the individual and the relevance of the development of modern pedagogical technologies aimed at supporting and developing makings and abilities in the process of profile education.

Key words: creativity, personality, education, testing.

©Марченко Д.Д., 2018